

Julgeolek ja põhiõigused

LLM Madis Ernits

Tartu Ringkonnakohtu kohtunik, Tartu Ülikooli õigusteaduskonna doktorant

Suurenevate julgeolekuriskidega suureneb paratamatult oht põhiõiguste põhjendamatuks piiramiseks. Tavapäraselt kaasneb kõrgendatud julgeolekuriskiga intensiivistuv jälgimistegevus. Nii oli see nt USA-s peale 2001. aasta terrorirünnakuid. Jälgimine on vajalik julgeolekuohtude ennetamiseks, kuid sellega kaasneb ka oht, et tungitakse nende isikute privaatsfääri, kelle suhtes õigusriigis kehtivate arusaamade järgi jälgimismeetmeid rakendada ei tohi. See oht on seda suurem, mida lühem on samm varjatult kogutud andmetest isiku süüdistamiseni kriminaalmenetluses. See struktuuriline risk põhiõigustele on seda tõsisem, mida institutsionaalselt lähemal on üksteisele erinevad funktsioonid ja pädevused.

Niisiis on õhus küsimus, kas struktuuriline riskitegur - teabeteenistuse ja kriminaalpolitsei funktsioonide ühildamine - on Eesti õiguskorras põhjendatud. Ühest vastust sellele ettekande raam anda ei võimalda. Arvestada tuleb ka meie riigi suurust ja geograafilist asendit, seda, et KAPO kriminaaljälituslased pädevused on võrdlemisi piiratud, ning ka seda, et mõjuagendid, korrupsioon, küberrünnakud ja terrorism kujutavad endast samuti põhiõiguste piiranguid, mille ärahoidmise kohustus riigil on. Kunsttükk on leida õige tasakaal vastassuunaliste kohustuste vahel ning kujundada struktuur selliselt, et julgeolekuriski taandudes taandub ka jälitustegevus.